

Siyasi Partiler Kanunu

Siyasi Partiler Kanunu, Türkiye'deki siyasi partilerin kuruluşu, teşkilatlanması, faaliyetleri ve kapatılmasına ilişkin hükümleri düzenleyen temel kanundur. 22 Nisan 1983 tarihinde kabul edilen bu kanun, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerin işleyişini ve denetimini belirler. Kanun, partilerin iç düzeni, mali kaynakları, seçimlere katılımı ve yasaklar gibi konuları ayrıntılı olarak ele alır.

by ali sinkay

Genel Esaslar

Siyasi Partiler Kanunu'nun amacı, siyasi partilerle ilgili esasları düzenlemektir. Kanun kapsamında siyasi partilerin kurulması, teşkilatlanması, faaliyetleri, görev ve yetkileri, mal edinimleri, gelirleri ve giderleri, denetlenmeleri ve kapatılmaları yer alır. Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak faaliyet göstermek zorundadır. Vatandaşlar siyasi parti kurma hakkına sahiptir ve partiler önceden izin almaksızın serbestçe kurulabilir.

1 Amaç

Siyasi partilerle ilgili esasları düzenlemek

2 Kapsam

Partilerin kuruluşu, teşkilatı, faaliyetleri, denetimi

3 Hak

Vatandaşların serbest parti kurma hakkı

4 Sınırlama

Anayasa ve kanunlara uygunluk zorunluluğu

Siyasi Partilerin Teşkilatlanması

Siyasi partilerin teşkilatı; merkez organları, il, ilçe ve belde teşkilatları ile TBMM grubu, il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından oluşur. Partiler tüzüklerinde kadın kolu, gençlik kolu ve yurtdışı temsilcilikleri kurabilirler. Teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir. Parti genel merkezi Ankara'da bulunmalıdır. Partilerin il ve ilçe teşkilatları ilgili il ve ilçe merkezlerinde, belde teşkilatları ise belediye teşkilatı olan yerlerde kurulur.

1

Merkez Teşkilatı

Genel merkez organları ve TBMM grubu

2

İl Teşkilatı

İl başkanlığı ve il yönetim kurulu

3

İlçe Teşkilatı

İlçe başkanlığı ve ilçe yönetim kurulu

4

Belde Teşkilatı

Belediye olan yerlerde kurulan teşkilat

Üyelik ve Parti İçi Demokrasi

Siyasi partilere üye olma hakkı, 18 yaşını dolduran ve medeni hakları kullanma ehliyetine sahip Türk vatandaşlarına aittir. Ancak hakimler, savcılar, yüksek yargı organı mensupları, kamu görevlileri ve Silahlı Kuvvetler mensupları parti üyesi olamazlar. Üyelik için başvuranlar arasında ayrımcılık yapılamaz. Parti içi çalışmalar, yönetim ve denetim demokratik esaslara uygun olmalıdır. Disiplin kurulları, üye tamsayısının en az üçte iki çoğunluğuyla toplanır ve kararlar çoğunlukla alınır.

Üyelik Şartları

- 18 yaş ve üzeri - Medeni hakları kullanma ehliyeti - Türk vatandaşlığı

Üye Olamayanlar

- Hakimler ve savcılar - Yüksek yargı mensupları - Kamu görevlileri - Silahlı Kuvvetler mensupları

Parti İçi Demokrasi

- Demokratik esaslara uygunluk - Disiplin kurullarının işleyişi - Ayrımcılık yasağı

Parti Organları ve Seçimleri

Siyasi partilerin zorunlu organları büyük kongre, genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kuruludur. Parti organlarının seçimleri gizli oy ve açık tasnif esasına göre yapılır. Seçimler yargı gözetimi altında gerçekleştirilir. Genel başkan en çok üç yıl için seçilir. Büyük kongre, seçilmiş ve tabii üyelerden oluşur ve en yüksek karar organıdır. İl ve ilçe kongreleri de benzer şekilde yapılır. Parti içi seçimlerde, üye kayıt defterinde kayıtlı üyeler oy kullanabilir.

1

Üye Kaydı

Parti üyeliği için başvuru ve kayıt

2

İlçe Kongresi

İlçe delegelerinin seçimi

3

İl Kongresi

İl delegelerinin seçimi

4

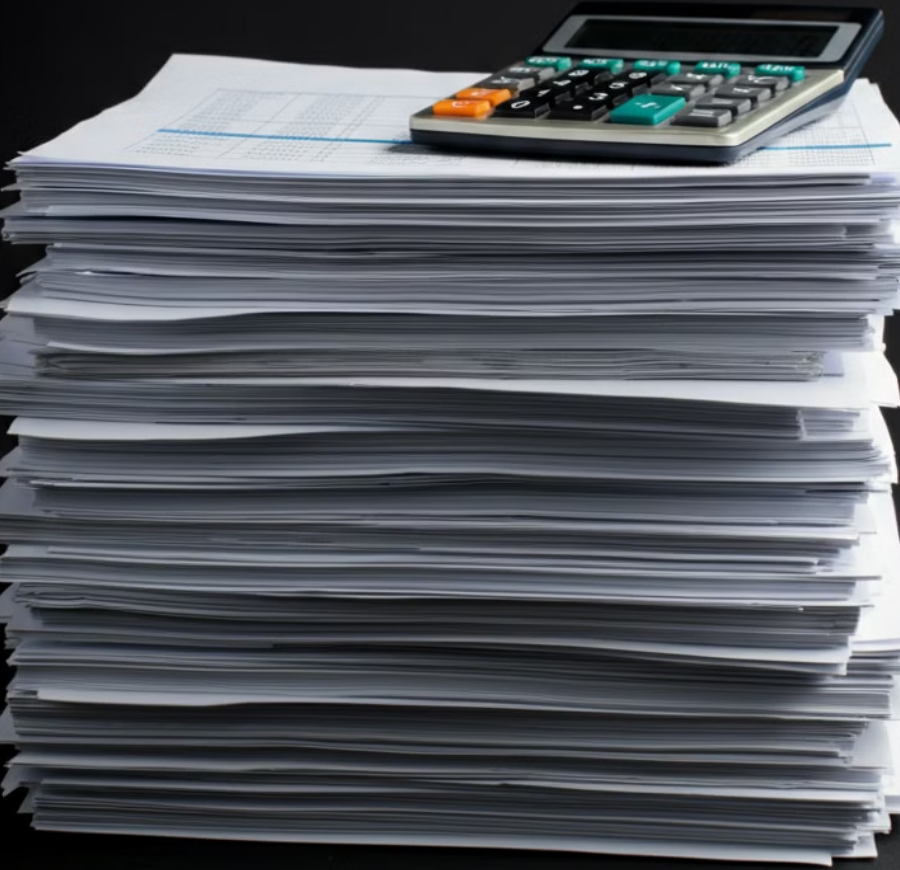
Büyük Kongre

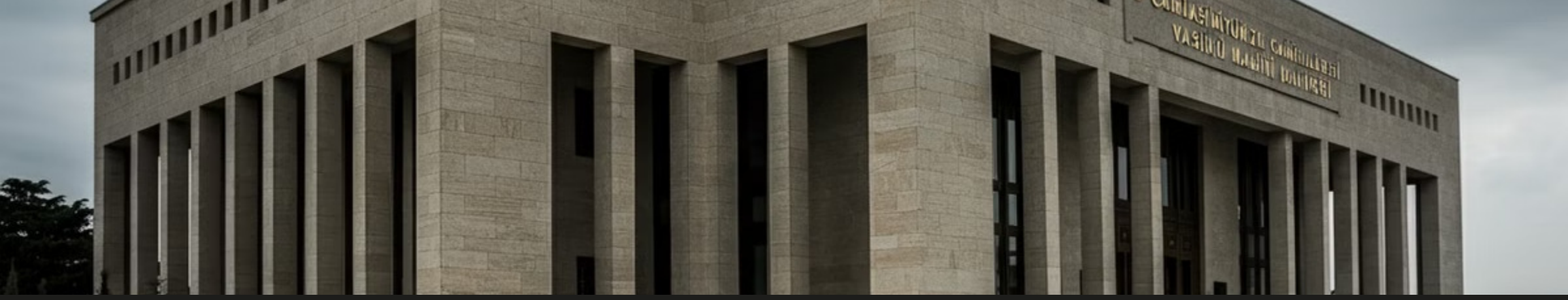
Genel başkan ve merkez organlarının seçimi

Mali Hükümler

Siyasi partilerin gelirleri üye aidatları, milletvekili aidatları, aday adaylığı aidatları, parti yayınları ve malvarlığından elde edilen gelirler ile bağışlardan oluşur. Partiler ticari faaliyette bulunamaz, kredi veya borç alamazlar. Yıllık gelir ve giderleri Anayasa Mahkemesi'nce denetlenir. Devlet yardımı, son genel seçimlerde belirli bir oy oranını aşan partilere yapılır. Partiler, gelir ve giderlerini belgelemek zorundadır. Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerden yardım alamazlar.

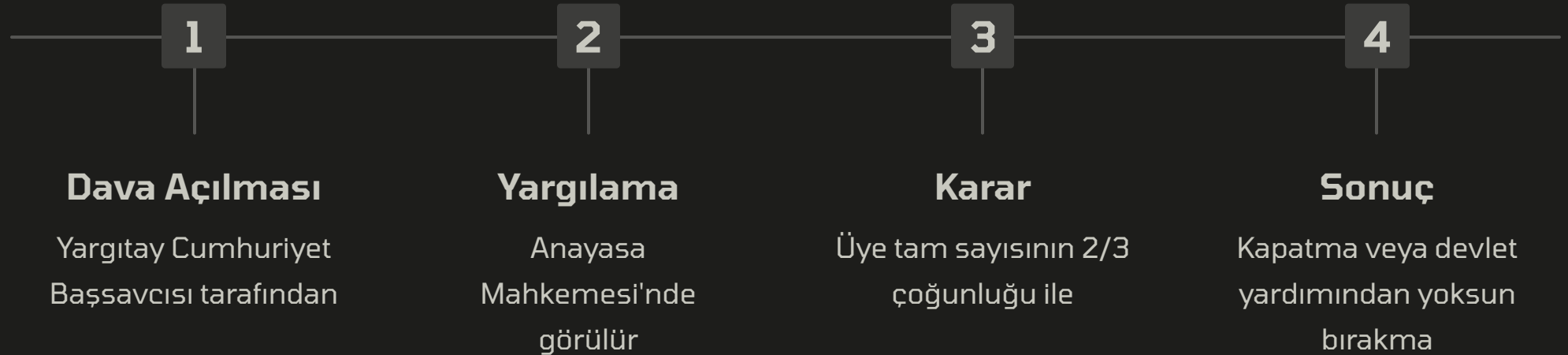
Gelir Kaynağı	Açıklama
Üye Aidatları	Parti üyelerinden alınan düzenli ödemeler
Milletvekili Aidatları	Partili milletvekillerinden alınan ödemeler
Bağışlar	Yasal sınırlar içinde yapılan bağışlar
Devlet Yardımı	Belirli oy oranını aşan partilere yapılan yardım

Siyasi Partilerin Kapatılması

Siyasi partilerin kapatılması davaları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından Anayasa Mahkemesi'nde açılır. Bir partinin kapatılabilmesi için tüzük ve programının Anayasa'ya aykırı olması, yabancı devletlerden yardım alması veya Anayasa'nın 68. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin odağı haline gelmesi gerekir. Kapatma kararı için Anayasa Mahkemesi üye tam sayısının üçte iki çoğunluğu gereklidir. Mahkeme, kapatma yerine ilgili partinin devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına da karar verebilir.

Siyasi Partilerle İlgili Yasaklar

Siyasi partiler, devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırı amaçlar güdemezler. Sınıf veya zümre diktatörlüğünü savunamazlar. Suç işlenmesini teşvik edemezler. Bölgecilik, ırkçılık yapamaz ve azınlık yaratmayı amaçlayamazlar. Laiklik ilkesine aykırı faaliyetlerde bulunamazlar. Atatürk ilke ve inkılaplarına aykırı amaç güdemezler. Partiler, üyeleri için üniforma veya benzeri kıyafetler kullandıramazlar ve paramiliter gruplar oluşturamazlar.

Devlet Bütünlüğü

Ülke ve millet bölünmezliği korunmalı

Eşitlik ve Hukuk

Hukuk devleti ilkelerine uyulmalı

Laiklik

Din ve devlet işleri ayrı tutulmalı

Atatürk İlkeleri

İnkılaplara bağlılık esas alınmalı

Siyasi Partilerin Seçimlere Katılması

Siyasi partilerin genel seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında, oy verme gününden en az altı ay önce teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olmaları gerekir. Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir. Partiler, milletvekilliği genel veya ara seçimlerinde adaylarını, tüzüklerinde belirledikleri usul ve esaslara göre tespit ederler. Aday tespiti için ön seçim, aday yoklaması veya merkez yoklaması yöntemleri kullanılabilir. Yüksek Seçim Kurulu, aday tespit tarihini belirler ve ilan eder.

Seçime Katılma Şartları

İllerin yarısında teşkilatlanma ve büyük kongre yapma

Teşkilatlanma Kriteri

İlçelerin en az üçte birinde teşkilat kurma

Aday Belirleme Yöntemleri

Ön seçim, aday yoklaması veya merkez yoklaması

Süre

Seçimden en az 6 ay önce teşkilatlanma

Disiplin İşleri

Siyasi partilerin disiplin kurullarınca verilebilecek cezalar uyarma, kınama, partiden veya gruptan geçici veya kesin olarak çıkarmadır. Disiplin kurulları, üye tamsayısının en az üçte iki çoğunluğuyla toplanır ve hazır bulunanların çoğunluğuyla karar verir. Partiden kesin çıkarma cezaları için üye tamsayısının çoğunluğunun kararı gereklidir. Disiplin kuruluna sevk edilen partili, yazılı veya sözlü savunma hakkına sahiptir. Savunma süresi, tebliğ tarihinden itibaren 15 gündür. Disiplin cezalarına itiraz, parti itiraz yolları tüketildikten sonra 30 gün içinde asliye hukuk mahkemesine yapılabilir.

1

Sevk

Partilinin disiplin kuruluna sevk edilmesi

2

Savunma

15 gün içinde yazılı veya sözlü savunma hakkı

3

Karar

Disiplin kurulunun toplanması ve karar vermesi

4

İtiraz

Parti içi itiraz yolları ve mahkemeye başvuru

Parti Defterleri ve Kayıtlar

Siyasi partiler, her kademedeki teşkilatlarında üye kayıt defteri, karar defteri, gelen ve giden evrak kayıt defteri, gelir ve gider defteri ile demirbaş eşya defteri tutmak zorundadırlar. Üye kayıt defteri, mahalle ve köy esasına göre tutulur. Karar defteri, ilgili organın kararlarını tarih ve numara sırasıyla içerir. Gelir ve gider defterinde, parti adına elde edilen gelirlerin alındığı ve yapılan giderlerin ne gibi işlere harcandığı gösterilir. Bütün defterlerin sayfaları ve kaç sayfadan ibaret oldukları teşkilatın bulunduğu ilgili seçim kurulu başkanı tarafından mühürlenir ve tasdik edilir.

Üye Kayıt Defteri

Üyelerin bilgilerini içerir

Karar Defteri

Organ kararlarını kaydeder

Evrak Kayıt Defteri

Gelen-giden evrakı listeler

Gelir-Gider Defteri

Mali işlemleri gösterir

Cumhuriyet Başsavcılığının Görevleri

Cumhuriyet Başsavcılığı, siyasi partilerin kuruluşundan itibaren tüm işlemlerini takip eder ve denetler. Siyasi partilerin kapatılması davalarını açma yetkisi Cumhuriyet Başsavcılığına aittir. Başsavcılık, partilerden her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir, gerektiğinde parti yetkilileriyle görüşebilir. Siyasi partiler, Cumhuriyet Başsavcılığının isteklerine en geç 15 gün içinde cevap vermek zorundadırlar. Başsavcılık, parti sicillerini tutar ve bu sicillere partilerin kongre, organ seçimleri ve diğer faaliyetleriyle ilgili bilgileri işler. Ayrıca, partilerin tüzük, program ve diğer yayınlarını inceler ve kanuna aykırılık tespit ederse gerekli işlemleri başlatır.

1

Sicil Tutma

Parti bilgilerinin kaydedilmesi

2

Denetleme

Parti işlemlerinin takibi ve incelenmesi

3

Bilgi İsteme

Partilerden belge ve açıklama talep etme

4

Dava Açma

Gerektiğinde kapatma davası açılması

Siyasi Partilere Devlet Yardımı

Siyasi partilere yapılan devlet yardımı, son milletvekili genel seçimlerinde belirli bir oy oranını aşan partilere verilir. Yardım miktarı, o yılki genel bütçe gelirleri toplamının beşbinde ikisi oranındadır. Bu ödenek, yardım yapılacak partiler arasında, aldıkları geçerli oy oranına göre paylaştırılır. Milletvekili genel seçimlerinde %3'ten fazla oy alan partiler de devlet yardımından faydalanabilir. Seçim yıllarında yardım miktarı artırılabilir. Hazineye irad kaydedilen parti malvarlığı, devlet yardımından düşülür. Yardımlar sadece parti ihtiyaçları veya parti çalışmalarında kullanılabilir.

Yardım Şartları

- Son seçimde belirli oy oranını aşmak - Genel seçimlerde %3'ten fazla oy almak

Yardım Miktarı

- Genel bütçe gelirlerinin beşbinde ikisi - Seçim yıllarında artırılabilir - Oy oranına göre paylaştırılır

Kullanım Alanları

- Parti ihtiyaçları - Parti çalışmaları
- Başka amaçlarla kullanılamaz

Ceza Hükümleri

Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı davranışlar için çeşitli cezai yaptırımlar öngörülmüştür. Cumhuriyet Başsavcılığına ve Anayasa Mahkemesi'ne gerekli bilgileri vermeyenler, parti defterlerini tutmayanlar veya tahrif edenler, gerçek dışı üye kaydı yapanlar, kanuna aykırı bağış kabul edenler veya kredi alanlar hakkında hapis ve para cezaları uygulanır. Örneğin, parti sicilleri için istenen bilgileri vermeyenler üç aydan altı aya kadar hapis cezasına çarptırılabilir. Yabancı devletlerden yardım alanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası alabilir. Seçimlerde hile yapanlar da bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Suç	Ceza
Bilgi vermeme	3-6 ay hapis
Defter tahrifi	1-3 yıl hapis
Yabancı yardım alma	1-3 yıl hapis
Seçim hilesi	1-3 yıl hapis